

РЕШЕНИЕ НА СЪДА (трети състав)

16 юли 2009 година*

По дело C-537/07

с предмет преюдициално запитване, отправено на основание член 234 ЕО от Juzgado de lo Social nº30 de Мадрид (Испания) с акт от 20 ноември 2007 г., постъпил в Съда на 3 декември 2007 г., в рамките на производство по дело

Evangelina Gómez-Limón Sánchez-Camacho

срещу

Instituto Nacional de la Seguridad Social (INSS),

Tesorería General de la Seguridad Social (TGSS),

Alcampo SA,

* Език на производството: испански.

СЪДЪТ (трети състав),

състоящ се от: г-н А. Rosas, председател на състав, г-н J. N. Cunha Rodrigues, г-н J. Клуќка, г-н U. L hmus (докладчик) и г-н Ал. Арабаджиев, съдии,

генерален адвокат: г-жа E. Sharpston,
секретар: г-н R. Grass,

предвид изложеното в писмената фаза на производството,

като има предвид становищата, представени:

- за Instituto Nacional de la Seguridad Social (INSS), от г-жа A.  lvarez Moreno и г-н J. I. del Valle de Joz, в качеството на представители,
- за испанското правителство, от г-жа B. Plaza Cruz, в качеството на представител,
- за правителството на Обединеното кралство, от г-жа T. Harris, в качеството на представител,
- за Комисията на Европейските общности, от г-н M. van Beek и г-жа L. Lozano Palacios, в качеството на представители,

след като изслуша заключението на генералния адвокат, представено в съдебното заседание от 4 декември 2008 г.,

постанови настоящото

Решение

- ¹ Преюдициалното запитване се отнася до тълкуването на клауза 2, точки 6 и 8 от рамковото споразумение за родителския отпуск, което е сключено на 14 декември 1995 г. и е приложено към Директива 96/34/ЕО на Съвета от 3 юни 1996 година относно рамковото споразумение за родителския отпуск, сключено между Съюза на конфедерациите на индустриалците и на работодателите в Европа (UNICE), Европейския център на предприятията с държавно участие (СЕЕР) и Европейската конфедерация на профсъюзите (ЕКП) (ОВ L 145, стр. 4; Специално издание на български език, 2007 г., глава 5, том 3, стр. 160, наричано по-нататък „рамковото споразумение за родителския отпуск“), както и на Директива 79/7/ЕИО на Съвета от 19 декември 1978 година относно постепенното прилагане на принципа на равното третиране на мъжете и жените в сферата на социалното осигуряване (ОВ L 6, стр. 24; Специално издание на български език, 2007 г., глава 5, том 1, стр. 192).
- ² Запитването е отправено в рамките на спор между г-жа Gómez Limón Sánchez Camacho, от една страна, и Instituto Nacional de la Seguridad Social, орган, управляващ социалното осигуряване (наричан по-нататък „INSS“), Tesorería General de la Seguridad Social и предишния ѝ работодател, Alcampo SA, от друга страна, относно пенсионни права при трайна инвалидност, придобити от заинтересованото лице по време на родителски отпуск.

Правна уредба

Общностна правна уредба

3 Първо съображение от Директива 79/7 гласи:

„Като има предвид, че член 1, параграф 2 от Директива 76/207/ЕИО на Съвета от 9 февруари 1976 г. относно прилагането на принципа на равното третиране на мъжете и жените по отношение на достъпа до заетост, професионална квалификация и развитие и условия на труд (ОВ L 39, стр. 40; Специално издание на български език, 2007 г., глава 5, том 1, стр. 164) предвижда с оглед постепенното прилагане на принципа на равното третиране в сферата на социалното осигуряване Съветът да приеме [...] разпоредби, които определят неговия обхват, значение и обстоятелствата, при които се прилага [...]“

4 Член 7 от Директива 79/7 предвижда:

„1. Настоящата директива не засяга правото на държавите членки да изключват от приложното ѝ поле:

[...]

б) привилегиите, свързани с правото на пенсия за старост, предоставяни на лица, които са отгледали деца; придобиването на право на обезщетение след прекъсване на работа поради отглеждането на деца;

[...]“

- 5 Член 2 от Директива 86/378/ЕИО от 24 юли 1986 година относно прилагането на принципа на равното третиране на мъжете и жените в професионалните социалноосигурителни схеми (ОВ L 225, стр. 40; Специално издание на български език, 2007 г., глава 5, том 2, стр. 53), изменена с Директива 96/97/ЕО на Съвета от 20 декември 1996 година (ОВ L 46, 1997 г., стр. 20; Специално издание на български език, 2007 г., глава 5, том 5, стр. 3, наричана по-нататък „Директива 86/387“), предвижда:

„1. „Професионални социалноосигурителни схеми“ означава схемите, които не са регулирани от Директива 79/7[...], които имат за цел да предоставят на работещите, независимо дали са работници или служители или самостоятелно заети лица, в рамките на едно предприятие или група от предприятия, област на икономическа дейност или професионален сектор или група професионални сектори, обезщетения, предназначени да допълнят или да заместят обезщетенията, предвидени в законно установените социалноосигурителни схеми, независимо дали участието в тези схеми е задължително или доброволно.

[...]“

- 6 Директива 96/34 цели да се приложи рамковото споразумение за родителския отпуск, приложено към нея.
- 7 По силата на член 2 от посочената директива държавите членки е трябвало да въведат в сила законовите, подзаконовите и административните разпоредби, необходими за съобразяване с посочената директива, най-късно на 3 юни 1998 г.

8 Общите съображения от рамковото споразумение за родителския отпуск гласят:

„[...]

10. като има предвид, че държавите членки следва да осигурят предоставянето на обезщетенията в натура в случаите при осигуряване срещу болест да продължи по време на минималния период на родителския отпуск;

11. като има предвид, че държавите членки трябва също така, където е подходящо според националните условия, и като се вземе предвид състоянието на бюджета, да предвидят запазването на съответното равнище на обезщетенията от социалното осигуряване, полагащи се по време на минималния период на родителски отпуск;

[...]“

9 Клауза 2 от рамковото споразумение относно родителския отпуск предвижда:

„1. Настоящото споразумение предоставя, при условията на клауза 2.2, на работниците мъже и жени, индивидуално право на родителски отпуск на основание на раждане или осиновяване на дете, за да им се даде възможност да се грижат за това дете поне три месеца, докато то достигне до определена възраст, но не повече от 8 години, който отпуск се определя от държавите членки и/или от социалните партньори.

[...]

3. Условието за ползване и подробните правила за прилагане на родителския отпуск се определят от закона и/или от колективните трудови договори в държавите членки, като се спазват минималните изисквания на настоящото споразумение.

[...]

6. Права, придобити или в процес на придобиване от работника, към датата, на която започва родителският отпуск, се запазват като такива до края на родителския отпуск. В края на родителския отпуск тези права се запазват, включително и всички промени, произтичащи от националното законодателство, от колективните трудови договори или от установената практика.
7. Държавите членки и/или социалните партньори определят статута на трудовия договор или на трудовото правоотношение за периода на родителския отпуск.
8. Всички въпроси, свързани със социалното осигуряване по отношение на настоящото споразумение, се обсъждат и решават от държавите членки, в съответствие с националното законодателство, като се взема предвид значението на непрекъсваемостта на правото на обезщетения по различните схеми на социално осигуряване, и по-специално на здравното осигуряване.“

Национална правна уредба

- 10 Член 37, параграф 5 от консолидирания текст на Закона за статута на работниците (texto refundido de la Ley del Estatuto de los trabajadores), приет с Кралски законодателен декрет 1/1995 от 24 март 1995 г. (BOE № 75, от 29 март 1995 г., стр. 9654), изменен със Закон 39/1999, целящ да се насърчи съвместяването на професионалния и личния живот на работниците (Ley 39/1999 para promover la conciliación de la vida familiar y laboral de las personas trabajadoras) от 5 ноември 1999 г. (BOE № 266, от 6 ноември 1999 г., стр. 38934), предвижда, че всеки, който съгласно закона отглежда дете на възраст на по-малко от шест години и пряко полага грижи за него, има право на намаляване на работното му време поне с една трета, но най-много до половината му, като това намаляване се съпътства от пропорционално намаляване на заплатата.
- 11 По силата на член 139, параграф 2 от Общия закон за социалното осигуряване (Ley General de la Seguridad Social), приет с Кралски законодателен декрет 1/1994 от 20 юни 1994 г. (BOE № 154, от 29 юни 1994 г., стр. 20658, наричан по-нататък „LGSS“) икономическото обезщетение, получено от работник, който е в трайна невъзможност да упражнява обичайната си професионална дейност, се изразява в пожизнена пенсия. Тази пенсия е определена в член 140, параграф 1 от LGSS като равностойност на 55 % от основа, получена, след като базата на вноските на работника за 96-те месеца, предхождащи датата на събитието, от което се поражда правото на обезщетение, се раздели на 112.
- 12 Съгласно член 109, параграф 1 от LGSS основата на вноските за всички рискове и положения, спадащи към общата схема, включително трудовите злополуки и професионалните болести, се състои от общото възнаграждение независимо от формата и наименованието му, което работникът има право да получава месечно, или от това, което получава действително, ако то е по-високо поради работата, която действително извършва в качеството на заето лице.
- 13 С цел да се определи основата на вноските в случай на намаляване на работното време, приложимо към работник, който съгласно закона отглежда дете на по-малко от шест години и пряко полага грижи за него, Кралски декрет 2064/1995 относно вноските и плащането по други социалноосигурителни права (Reglamento General sobre cotización y liquidación de otros derechos de la Seguridad Social)

от 22 декември 1995 г. (BOE № 22 от 25 януари 1996 г., стр. 2295) препраща към начина за извършване на вноските, предвиден по отношение на трудовите договори за работа при непълно работно време. Член 65 от посочения кралски декрет предвижда, че относно заетите лица, които са сключили трудови договори за работа при непълно работно време или договори за работа на смени, основата за всички рискове и положения, които се ползват от закрила по съответната схема, се определя на базата на възнагажденията, получени в зависимост от отработените часове.

- 14 Съгласно член 14 от Постановление, уреждащо специалното споразумение относно системата на социално осигуряване (Orden por la que se regula el convenio especial en el Sistema de la Seguridad Social) от 18 юли 1991 г. (BOE № 181, от 30 юли 1991 г., стр. 25114), приложимо към лицата, които съгласно закона отглеждат ненавършило пълнолетие лице, работниците, които по силата на член 37, параграф 5 от консолидирания текст на Закона за статута на работниците, изменен със Закон 39/1999, имат право на намаляване на работното им време, тъй като пряко полагат грижи за дете на по-малко от шест години, съпроводено от пропорционално намаляване на заплатата, могат да сключат специалното споразумение, за да запазят същата основа като тази, на чиято база са извършвали вноски преди намаляването на работното им време. Направените по силата на това специално споразумение вноски съответстват на следните положения и рискове: пенсиониране, трайна инвалидност, както и смърт и преживяване, в резултат на обикновено заболяване или на злополука, различна от трудова злополука.

Спорът по главното производство и преюдициалните въпроси

- 15 От акта за преюдициално запитване е видно, че от 17 декември 1986 г. г-жа Gómez-Limón Sánchez-Camacho е наета на работа като административен помощник на пълно работно време от Alcampo SA — предприятие, което упражнява дейността си в сектора на търговията на дребно.
- 16 С посоченото предприятие е било постигнато споразумение, че считано от 6 декември 2001 г. г-жа Gómez-Limón Sánchez-Camacho ще се ползва от схемата на намаляване на работното време, приложима към работниците, които съгласно

закона отглеждат дете на по-малко от шест години, в съответствие с действащото към този момент законодателство, и поради това дневното работно време на заинтересованото лице е намалено с една трета.

- 17 Същевременно възнаграждението на г-жа Gómez-Limón Sánchez-Camacho и — тъй като не е било сключено каквото и да било специално споразумение — размерът на вноските, извършени като от предприятието, така и от заинтересованото лице в полза на общата схема на социално осигуряване, са намалени в същото съотношение, като посоченият размер съответства на процент от получаваното възнаграждение.
- 18 Тъй като страда от обикновено заболяване, с оглед на физически и функционални смущения г-жа Gómez-Limón Sánchez-Camacho поставя началото на административно производство, в рамките на което на 30 юни 2004 г. INSS приема решение, с което е признато, че тя е засегната от трайна пълна инвалидност, която е пречка да упражнява обичайната си професионална дейност, и че има право на пенсия, възлизаща на 55 % от основа, равна на 920,33 EUR месечно.
- 19 Изчисляването на посочената основа се извършва на базата на действително направените вноски към системата на общественото социално осигуряване през периода, който трябва да се вземе предвид по силата на законодателството, уреждащо обезщетенията, а именно периодът между 1 ноември 1998 г. и ноември 2004 г. Този размер е обхващал всички вноски, направени от г-жа Gómez-Limón Sánchez-Camacho и от нейния работодател.
- 20 Заинтересованото лице — г-жа Gómez-Limón Sánchez-Camacho — сезира Juzgado de lo Social nº30 de Madrid, пред когото поддържа, че макар направеното изчисление да взема предвид действително извършените вноски, последните са намалени пропорционално на намаляването на нейната заплата вследствие на намаляването на работното ѝ време през периода на родителския отпуск, който ѝ е предоставен, за да полага грижи за ненавършило пълнолетие дете, докато пенсията ѝ трябвало да бъде изчислена на базата на размера на вноските, съответстващ на дейност при пълно работно време. Тя поддържа, че приложението спрямо нея изчисление води до лишаване от практически ефект на мярка, предназначена да насърчи равенството пред закона и да предотврати дискриминацията, основана на пола.

21 При тези условия Juzgado de lo Social nº30 de Madrid решава да спре производството и да постави на Съда следните преюдициални въпроси:

- „1) Като се има предвид обстоятелството, че предоставянето на родителски отпуск по начина и в обхвата, свободно определени от всяка държава в рамките на минималните граници, наложени от Директива 96/34 [...], е по естеството си мярка за насърчаване на равенството, възможно ли е ползването на този период на родителски отпуск, в случая на намаляване на работното време и на заплатата, от което се ползват лицата, полагащи грижи за ненавършили пълнолетие деца, да засегне правата в процес на придобиване от работника или работничката, ползващи този родителски отпуск, и възможно ли е частноправните субекти да се позовават пред публичните институции на дадена държава на принципа на запазване правата, които са придобити или са в процес на придобиване?

- 2) По-специално, дали изразът „права, придобити или в процес на придобиване“, съдържащ се в клауза 2, [точка] 6 от [рамковото споразумение за родителския отпуск] обхваща само права във връзка с условията на труд и се разпростира само върху трудовото правоотношение с работодателя, или, напротив, този израз се отнася също до запазването на правата, придобити или в процес на придобиване в сферата на социалното осигуряване, както и дали изискването за „непрекъсваемост на правото на обезщетения по различните схеми на социално осигуряване“, предвидено в по точка 8 от клауза 2, [точка 8] от [рамковото споразумение за родителския отпуск], може да се счита за изпълнено чрез разглежданата в случая схема, която се прилага от националните власти, и при необходимост възможно ли е позоваване пред публичните власти на държава членка на това право на непрекъсваемост на правото на обезщетения по съображението, че е достатъчно точно и конкретно?

- 3) Съвместими ли са общностните разпоредби с национално законодателство, което през периода на намаляване на работното време поради родителски отпуск намалява подлежащата на получаване пенсия за инвалидност в сравнение с тази, която би се прилагала преди посочения отпуск, и същевременно води до намаляването на размера на бъдещите обезщетения и до консолидирането им пропорционално на намаляването на работното време и на заплатата?

- 4) Като се отчита задължението на националните съдилища да тълкуват националното право с оглед на задълженията по директивата, за да осигурят във възможно най-голяма степен осъществяването на преследваните от общностното законодателство цели, трябва ли това задължение да се прилага и към непрекъсваемостта на правата в сферата на социалното осигуряване по време на ползването на родителския отпуск и конкретно в случаите на прибегване до определена разновидност на частичен отпуск или на намаляване на работното време като използваната в този случай?
- 5) Дали в конкретните обстоятелства по спора намаляването на признатия и изчислен размер на социалноосигурителни обезщетения през периода на родителски отпуск може да се счита за пряка или непряка дискриминация, противоречаща, от една страна, на разпоредбите на Директива 79/7[...], и, от друга страна, на изискването за равенство и за недопускане на дискриминация между мъжете и жените съгласно общата за държавите членки традиция, доколкото посоченият принцип трябва да се прилага не само към условията за наемане на работа, но и към публичната дейност в сферата на социалната закрила на работниците?“

По преюдициалните въпроси

По допустимостта

- 22 INSS и испанското правителство считат, че първият въпрос трябва да бъде обявен за недопустим.
- 23 Те твърдят, че посоченият въпрос, формулиран с чисто хипотетични и общи изрази, не е ясен. Всъщност не било посочено евентуалното особено положение, което може да засегне правата в процес на придобиване от работниците, ползващи родителски отпуск.

- 24 В това отношение следва да се припомни, че в рамките на производство по член 234 ЕО, основано на ясно разделение на правомощията между националните юрисдикции и Съда, националният съд е компетентен да извърши всяка преценка на обстоятелствата по делото. Също така само националният съд, който е сезиран със спора и трябва да поеме отговорността за последващото му съдебно решаване, може да прецени — предвид особеностите на делото — както необходимостта от преюдициално заключение, за да може да постанови решението си, така и релевантността на въпросите, които поставя на Съда. Следователно, след като поставените въпроси се отнасят до тълкуването на общностното право, Съдът по принцип е длъжен да се произнесе (вж. поспециално Решение от 25 февруари 2003 г. по дело ИКА, C-326/00, Recueil, стр. I-1703, точка 27, Решение от 12 април 2006 г. по дело Keller, C-145/03, Recueil, стр. I-2529, точка 33, и Решение от 22 юни 2006 г. по дело Conseil général de la Vienne, C-419/04, Recueil, стр. I-5645, точка 19).
- 25 При все това Съдът се е произнесъл също, че при изключителни обстоятелства следва да разгледа условията, при които е сезиран от националния съд, за да провери собствената си компетентност (вж. в този смисъл Решение от 16 септември 1981 г. по дело Foglia, 244/80, Recueil, стр. 3045, точка 21). Отказът за произнасяне по поставен от национална юрисдикция преюдициален въпрос е възможен само когато е очевидно, че исканото тълкуване на общностното право няма никаква връзка с действителността или с предмета на спора по главното производство, когато проблемът е от хипотетично естество или още когато Съдът не разполага с необходимите фактически и правни елементи, за да бъде полезен с отговора на поставените му въпроси (вж. поспециално Решение от 13 март 2001 г. по дело PreussenElektra, C-379/98, Recueil, стр. I-2099, точка 39, Решение от 22 януари 2002 г. по дело Canal Satélite Digital, C-390/99, Recueil, стр. I-607, точка 19).
- 26 В конкретния случай спорът по главното производство се отнася до пенсионните права при трайна инвалидност, придобити от работничка през периода на родителския отпуск при непълно работно време, който тя е ползвала, тоест период, през който вноските към законно установена схема на социално осигуряване, в която тя е участвала, са направени пропорционално на получената заплата, като вследствие на това положение на заинтересованото лице е била отпусната пенсия с по-нисък размер от този, който тя би имала право да получава, ако бе продължила да работи при пълно работно време.
- 27 От това следва, че с първия си въпрос запитващата юрисдикция иска по същество да се установи, от една страна, дали по отношение на периода на родителски

отпуск клауза 2, точка 6 от рамковото споразумение за родителския отпуск не допуска при изчисляването на пенсията за трайна инвалидност на работник да се вземат предвид направените вноски, които са намалени пропорционално на получената през този период заплата, а изисква да се вземат предвид вноските, съответстващи на възнаграждение за пълно работно време. От друга страна, тя иска да се установи дали частноправни субекти могат да се позовават на посочената клауза пред национална юрисдикция срещу публичните власти.

28 При това положение изглежда, че първият поставен въпрос има връзка с предмета на спора по главното производство, както е формулиран от запитващата юрисдикция, и даването на отговор може да бъде полезно за последната, за да реши дали рамковото споразумение за родителския отпуск не допуска такава последица.

29 Следователно първият преюдициален въпрос е допустим.

По въпроси от първи до четвърти

30 За да се даде полезен отговор, който да позволи на запитващата юрисдикция да разреши спора по главното производство, е уместно да се преформулират първи, втори и четвърти въпрос, всеки от които се състои от две части, и да се разгледат четирите въпроса в зависимост от проблемите, които повдигат, по ред различен от този, в който са поставени.

31 Относно първата част на втория въпрос изглежда, че тя е поставена в тясна връзка с първия въпрос, както е изяснен в точка 27 от настоящото решение, и че е уместно тя да бъде разгледана по-специално във връзка с първата част на първия въпрос, с третия въпрос и с втората част на четвъртия въпрос.

По втората част на първия въпрос

- 32 Втората част на първия въпрос запитващата юрисдикция иска по същество да се установи дали частноправни субекти могат да се позовават на клауза 2, точка 6 от рамковото споразумение за родителския отпуск пред национална юрисдикция срещу публичните власти.
- 33 В това отношение от постоянната съдебна практика следва, че във всички случаи, когато с оглед на тяхното съдържание разпоредбите на една директива изглеждат безусловни и достатъчно точни, частноправните субекти имат основание да се позоват на тях срещу държавата, по-специално в качеството ѝ на работодател (вж. по-специално в този смисъл Решение от 26 февруари 1986 г. по дело *Marshall*, 152/84, *Recueil*, стр. 723, точки 46 и 49, Решение от 20 март 2003 г. по дело *Kutz-Bauer*, C-187/00, *Recueil*, стр. I-2741, точки 69 и 71, както и Решение от 15 април 2008 г. по дело *Impact*, C-268/06, *Recueil*, стр. I-2483, точка 57).
- 34 Както е установено от Съда, допустимо е тази съдебна практика да се приложи по отношение на споразумения, които, подобно на рамковото споразумение за родителския отпуск, са плод на диалог, проведен на основание член 139, параграф 1 ЕО, между социални партньори на общностно равнище, и които в съответствие с параграф 2 от същия член се въвеждат чрез директива на Съвета, като така представляват неразделна част от нея (вж. Решение по дело *Impact*, посочено по-горе, точка 58 и Решение от 23 април 2009 г. по дело *Angelidaki* и др., C-378/07—C-380/07, *Сборник*, стр. I-3071, точка 195).
- 35 Клауза 2, точка 6 от рамковото споразумение за родителския отпуск налага задължението да бъдат запазени като такива до края на родителския отпуск правата, придобити или в процес на придобиване от работника към датата, на която започва този отпуск, както и посочените права да бъдат запазени в края на отпуска, включително всички промени, настъпили междуременно.

36 Посочената клауза 2, точка 6 от рамковото споразумение за родителския отпуск, която цели да предотврати всяко накърняване на правата на работниците, избрали да се ползват от родителски отпуск, задължава общо и недвусмислено както националните власти, така и работодателите, да признават правата, които вече са придобити или са в процес на придобиване към датата, на която започва този отпуск, и да гарантират, че в края на отпуска работниците ще могат да придобиват права, все едно че отпускът не е бил ползван. Поради това съдържанието на клауза 2, точка 6 от рамковото споразумение за родителския отпуск изглежда достатъчно точно, за да може правен субект да се позовава на нея и тя да бъде приложена от съда (вж. по аналогия Решение по дело Marshall, посочено по-горе, точка 52).

37 Следователно на втората част на първия въпрос е уместно да се отговори, че частноправни субекти могат да се позовават пред национална юрисдикция на клауза 2, точка 6 от рамковото споразумение за родителския отпуск.

По първата част на първия въпрос, първата част на втория въпрос, третия въпрос и втората част на четвъртия въпрос

38 С първата част на първия въпрос, първата част на втория въпрос, третия въпрос и втората част на четвъртия въпрос, които е уместно да бъдат разгледани заедно, запитващата юрисдикция иска по същество да се установи дали клауза 2, точки 6 и 8 от рамковото споразумение за родителския отпуск не допуска при изчисляването на пенсията за трайна инвалидност на работник да се взема предвид, че е ползвал период на родителски отпуск при непълно работно време, през който е извършвал вноски и е придобил пенсионни права, пропорционално на получената заплата, като вследствие на това е била отпуснатата пенсия с по-нисък размер от този, който би получил, ако бе продължил да упражнява дейност при пълно работно време.

39 Както от текста на клауза 2, точка 6 от рамковото споразумение за родителския отпуск, така и от контекста, в който тя се вписва, е видно, че тази разпоредба има за цел да предотврати изгубването на правата, произтичащи от трудовото правоотношение, които са придобити или са в процес на придобиване, и с които работникът вече разполага към началния момент на родителския отпуск, и да гарантира, че в края на посочения отпуск той ще се намира по отношение на тези

права в същото положение, в което е бил преди този отпуск. Посочените, произтичащи от трудовото правоотношение, права са тези, с които работникът е разполагал към датата, на която започва отпускът.

40 Клауза 2, точка 6 от рамковото споразумение за родителския отпуск не урежда обаче правата и задълженията, произтичащи от трудовото правоотношение през време на родителския отпуск, които са определени по силата на посочената клауза 2, точка 7 от държавите членки и/или от социалните партньори. Така тази клауза прави препращане към националното законодателство и колективните трудови договори за определянето на договорния режим или на трудовото правоотношение, включително степента, в която през периода на посочения отпуск работникът продължава да придобива права по отношение на работодателя, както и в рамките на професионална социалноосигурителна схема.

41 Непрекъсваемостта при придобиването на бъдещи права по законно установените социалноосигурителни схеми през периода на родителския отпуск също не е уредена изрично в рамковото споразумение за родителския отпуск. Клауза 2, точка 8 от това рамково споразумение препраща към националното законодателство за обсъждането и решаването на всички отнасящи се до социално осигуряване въпроси, свързани с посоченото споразумение. Поради това степента, в която работник може да продължи да придобива социалноосигурителни права, докато ползва родителски отпуск при непълно работно време, трябва да се определя от държавите членки.

42 Във всеки случай, макар да е вярно, че както точка 10, така и точка 11 от общите съображения от рамковото споразумение за родителския отпуск, а също така и клауза 2, точка 8 от същото посочват запазването на социалноосигурителните обезщетения през периода, в който работникът ползва родителски отпуск, без обаче да налагат в това отношение конкретно задължение на държавите членки, това не променя обстоятелството, че придобиването на права на бъдещи социалноосигурителни обезщетения от работника през този период не е споменато в това рамково споразумение.

43 От това следва, че клауза 2, точки 6 и 8 от посоченото рамково споразумение не налага на държавите членки задължението да гарантират на работниците, че през

периода, в който ползват родителски отпуск при непълно работно време, те ще продължат да придобиват права на бъдещи социалноосигурителни обезщетения в същата степен, както ако бяха продължили да упражняват дейност при пълно работно време.

- 44 Следователно на първата част на първия въпрос, първата част на втория въпрос, третия въпрос и втората част на четвъртия въпрос е уместно да се отговори, че клауза 2, точки 6 и 8 от рамковото споразумение за родителския отпуск допуска при изчисляването на пенсията за трайна инвалидност на работник да се вземе предвид обстоятелството, че последният е ползвал период на родителски отпуск при непълно работно време, през който е извършвал вноски и е придобил пенсионни права, пропорционално на получената заплата.

По първата част на четвъртия въпрос и втората част на втория въпрос

- 45 С първата част на четвъртия въпрос и втората част на втория въпрос, които е уместно да бъдат разгледани заедно, запитващата юрисдикция иска по същество да се установи дали клауза 2, точка 8 от рамковото споразумение за родителския отпуск трябва да бъде тълкувана в смисъл, че налага на държавите членки задължението да предвидят непрекъсваемост при получаването на социалноосигурителните обезщетения през време на родителския отпуск и дали частноправни субекти могат да се позовават на посочената клауза пред национална юрисдикция срещу публичните власти.

- 46 В това отношение е уместно да се подчертае, от една страна, че клауза 2, точка 3 от рамковото споразумение за родителския отпуск препраща към закона и/или колективните трудови договори в държавите членки за определянето на условията за достъп до родителски отпуск и за реда и условията за прилагане на последния. Това определяне обаче трябва да бъде извършено при спазване на минималните предписания, предвидени в рамковото споразумение за родителския отпуск.

- 47 От друга страна, макар клауза 2, точка 8 от рамковото споразумение за родителския отпуск да препраща и към законодателството на държавите членки за обсъждането и решаването на всички въпроси, свързани със социалното осигуряване по отношение на посоченото споразумение, тя им препоръчва само да вземат предвид значението на непрекъсваемостта на правото на обезщетения по различните схеми на социално осигуряване в течение на родителския отпуск, и по-специално на здравното осигуряване.
- 48 Освен това както текстът на посочената клауза 2, точка 8, така и обстоятелството, че рамковото споразумение за родителския отпуск е сключено от социалните партньори, представлявани от междутраслови организации, показват, че тази клауза не може да наложи задължения на националните социалноосигурителни каси, които не са били страни по подобно споразумение.
- 49 По-нататък съгласно точка 11 от общите съображения от рамковото споразумение за родителския отпуск държавите членки би трябвало, когато това се окаже подходящо с оглед на националните условия и състоянието на бюджета, да предвидят запазването на правата във връзка със социалноосигурителните обезщетения в състоянието им по време на минималния период на родителски отпуск.
- 50 От изложеното по-горе следва, че клауза 2, точка 8 от рамковото споразумение за родителския отпуск не налага на държавите членки каквото и да било задължение да предвидят през време на родителския отпуск непрекъсваемост при получаването от работника на социалноосигурителни обезщетения и не определя права в полза на работниците. Поради това, без да е необходимо да се разглежда дали посочената клауза 2, точка 8 съдържа безусловни и достатъчно точни разпоредби, частноправни субекти не могат да се позовават на нея пред национална юрисдикция срещу публичните власти.
- 51 Следователно на първата част на четвъртия въпрос и втората част на втория въпрос е уместно да се отговори, че клауза 2, точка 8 от рамковото споразумение за родителския отпуск не налага задължения на държавите членки, извън това да обсъждат и разрешават в съответствие с националното законодателство отнасящите се до социално осигуряване въпроси, свързани с това рамково споразумение. В частност тя не ги задължава да предвидят през време на родителския отпуск непрекъсваемост при получаването на социалноосигури-

телни обезщетения. Частноправни субекти не могат да се позовават на посочената клауза 2, точка 8 пред национална юрисдикция срещу публичните власти.

По петия въпрос

52 С петия си въпрос запитващата юрисдикция иска по същество да се установи дали принципът на равното третиране на мъжете и жените, и в частност принципът на равното третиране на мъжете и жените в сферата на социалното осигуряване по смисъла на Директива 79/7, не допуска през периода на родителски отпуск при непълно работно време работник да придобива пенсионни права при трайна инвалидност в зависимост от отработеното работно време и от получената заплата, а не по начина, по който би ги придобил при упражняването на дейност при пълно работно време.

53 В началото следва да се установи, че национално законодателство като разглежданото в главното производство не води до пряка дискриминация, при положение че се прилага, без да се прави разграничение между работниците и работничките. Следователно е уместно да се разгледа дали то може да представлява непряка дискриминация.

54 От постоянната съдебна практика следва, че е налице непряка дискриминация, когато прилагането на национална мярка, макар и формулирано неутрално, всъщност поставя в неблагоприятно положение много по-голям брой жени, отколкото мъже (вж. по-специално Решение от 27 октомври 1998 г. по дело Boyle и др., C-411/96, Recueil, стр. I-6401, точка 76 и Решение от 21 октомври 1999 г. по дело Lewen, C-333/97, Recueil, стр. I-7243, точка 34).

55 В това отношение следва да се отбележи, че — както посочва запитващата юрисдикция — за да се посветят на отглеждането на децата, жените избират доста по-често от мъжете периоди на намаляване на работното време, съпроводени с пропорционално намаляване на заплатата, което води до намаляване на размера на социалноосигурителните обезщетения, произтичащи от трудовото правоотношение.

- 56 От също толкова постоянна съдебна практика следва обаче, че дискриминация е налице при прилагането на различни правила към сходни положения или при прилагането на едно и също правило към различни положения (вж. по-специално Решение по дело *Boyle*, посочено по-горе, точка 39 и Решение по дело *Lewen*, посочено по-горе, точка 36).
- 57 Работникът обаче, който ползва родителския отпуск, признат му от Директива 96/34 за прилагането на рамковото споразумение за родителския отпуск, съгласно някое от условията, определени от националния закон или от колективен трудов договор, като упражнява дейност при непълно работно време, както в случая по главното производство, се намира в специфично положение, което не може да бъде приравнено с това на мъж или жена, работещи при пълно работно време (вж. в този смисъл Решение по дело *Lewen*, посочено по-горе, точка 37).
- 58 Разглежданата по главното производство национална правна уредба предвижда, че размерът на пенсията за трайна инвалидност се изчислява на базата на действително направените вноски от работодателя и от работника през референтния период, в случая осемте години, които предхождат настъпването на риска. Доколкото през периода на родителски отпуск при непълно работно време работникът получава заплата в по-малък размер поради намаляването на неговото работно време, вноските, които представляват процент от заплатата, също са намалени и това води до разлика в придобиването на права на бъдещи социалноосигурителни обезщетения между работещите при пълно работно време и тези, които ползват родителски отпуск при непълно работно време.
- 59 В това отношение следва да се напомни, че Съдът вече се е произнесъл, че общностното право допуска изчисляването на пенсия за осигурителен стаж съгласно правило *pro rata temporis* в случай на работа при непълно работно време. Всъщност наред с броя прослужени от длъжностно лице години отчитането на продължителността на действително положения от последното труд през време на кариерата му, съпоставена с продължителността на действително положения труд от длъжностно лице, което през цялата си кариера е полагало труд при пълно работно време, представлява обективен критерий, който е чужд на всякаква дискриминация, основана на пола, и който позволява пропорционално намаляване на пенсионните му права (вж. в областта на публичната служба Решение от 23 октомври 2003 г. по дело *Schönheit и Becker*, C-4/02 и C-5/02, *Recueil*, стр. I-12575, точки 90 и 91).

- 60 По отношение на Директива 79/7 следва да се добави, че съгласно първо съображение и член 1 от нея тя има за цел само постепенното прилагане на принципа на равното третиране на мъжете и жените в сферата на социалното осигуряване. Така съгласно член 7, параграф 1, буква б) от посочената директива държавите членки разполагат с правото да изключват от приложното поле на последната придобиването на право на обезщетения по законно установените социалноосигурителни схеми след прекъсване на работа поради отглеждането на деца.
- 61 От това следва, че правната уредба относно придобиването на право на социалноосигурителни обезщетения през време на прекъсване на работа поради отглеждането на деца все още е от компетентността на държавите членки (вж. Решение от 11 юли 1991 г. по дело Johnson, C-31/90, Recueil, стр. I-3723, точка 25).
- 62 Всъщност от съдебната практика следва, че Директива 79/7 в никакъв случай не задължава държавите членки да предоставят предимства в областта на социалната сигурност на лицата, които са отглеждали своите деца, или да предвидят право на обезщетения след прекъсване на работа поради отглеждането на деца (вж. по аналогия Решение от 13 декември 1994 г. по дело Grau-Hupka, C-297/93, Recueil, стр. I-5535, точка 27).
- 63 Следователно на петия въпрос е уместно да се отговори, че принципът на равното третиране на мъжете и жените, и в частност принципът на равното третиране на мъжете и жените в сферата на социалното осигуряване по смисъла на Директива 79/7, допуска през периода на родителски отпуск при непълно работно време работник да придобива пенсионни права при трайна инвалидност в зависимост от отработеното работно време и от получената заплата, а не по начина, по който би ги придобил при упражняването на дейност при пълно работно време.

По съдебните разноски

64 С оглед на обстоятелството, че за страните по главното производство настоящото дело представлява отклонение от обичайния ход на производството пред запитващата юрисдикция, последната следва да се произнесе по съдебните разноски. Разходите, направени за представяне на становища пред Съда, различни от тези на посочените страни, не подлежат на възстановяване.

По изложените съображения Съдът (трети състав) реши:

- 1) **Частноправни субекти могат да се позовават пред национална юрисдикция на клауза 2, точка 6 от рамковото споразумение за родителския отпуск, сключено на 14 декември 1995 г., и приложено към Директива 96/34/ЕО на Съвета от 3 юни 1996 година относно рамковото споразумение за родителския отпуск, сключено между UNICE, СЕЕР и ЕКП.**
- 2) **Клауза 2, точки 6 и 8 от рамковото споразумение за родителския отпуск допуска при изчисляването на пенсията за трайна инвалидност на работник да се вземе предвид обстоятелството, че последният е ползвал период на родителски отпуск при непълно работно време, през който е извършвал вноски и е придобил пенсионни права, пропорционално на получената заплата.**
- 3) **Клауза 2, точка 8 от рамковото споразумение за родителския отпуск не налага задължения на държавите членки, извън това да обсъждат и разрешават в съответствие с националното законодателство отнасящите се до социално осигуряване въпроси, свързани с това рамково споразумение. В частност тя не ги задължава да предвидят през време на родителския отпуск непрекъсваемост при получаването на социалноосигурителни обезщетения. Частноправни субекти не могат да се позовават на посочената клауза 2, точка 8 пред национална юрисдикция срещу публичните власти.**

- 4) Принципът на равното третиране на мъжете и жените, и в частност принципът на равното третиране на мъжете и жените в сферата на социалното осигуряване, по смисъла на Директива 79/7/ЕИО на Съвета от 19 декември 1978 година относно постепенното прилагане на принципа на равното третиране на мъжете и жените в сферата на социалното осигуряване допуска през периода на родителски отпуск при непълно работно време работник да придобива пенсионни права при трайна инвалидност в зависимост от отработеното работно време и от получената заплата, а не по начина, по който би ги придобил при упражняването на дейност при пълно работно време.

Подписи